

Kijk daar! De wezel

Van links naar rechts schoot hij over het pad en bleef opeens in het gras even op zijn achterpootjes staan om mij nieuwsgierig aan te kijken. Mijn hart maakt een sprongetje. Een wezel! Dat is een waarneming die je niet vergeet. Vaak weet je na jaren nog precies waar het was. Zijn ze dan zeldzaam? Tja, dat weten we eigenlijk niet. Wezels hebben een heimelijke en zeer verborgen levenswijze. Het zijn razendsnelle 'langgerekte muizen' die zich zelden laten zien.

Tekst en foto's Edo van Uchelen

De wezel is het kleinste roofzoogdier op aarde. De vrouwtjes, die kleiner zijn dan de mannetjes, wegen amper meer dan een grote muis. Het is een superspecialist: wezels eten bijna alleen maar woelmuizen. Komen er in een gebied geen woelmuizen voor, dan ontbreekt ook de wezel. De vrouwtjes kunnen moeiteloos muizen in hun holletjes achtervolgen. Het lichaam is daar speciaal op aangepast: langgerekt, zeer lenig en met korte, platte pootjes. De wezel is in het veld van de hermelijn te onderscheiden door de korte staart zonder zwarte punt.

Moedig en razendsnel Wezels zijn vleeseters. Een volwassen wezel heeft elke dag een flinke muis nodig om in leven te blijven. Vrouwtjes met jongen en grote mannetjes hebben een hogere voedselbehoefte. Wezels zijn ongelooflijk felle jagers. Ze zoeken tijdens het foerageren holtes, gangen en gaten af naar prooi. Ze verplaatsen zich door de vegetatie of helemaal ondergronds, door mollengangen en muizenholletjes. Wezels besluipen hun prooi niet. Deze wordt met een razendsnelle verrassingsaanval of na een korte achtervolging met een beet in

Zoogdieren observeren als basis voor natuurbescherming

Zoogdieren kunnen observeren in de vrije natuur. Het is voor veel natuurbeschermers de basis van hun liefde voor natuur en de basis van hun inzet voor de bescherming van die natuur. Maar in onze huidige maatschappij brengen we nog maar een fractie van onze tijd buiten door, waardoor weinigen nog weten hoe je de kans op het ontmoeten van zoogdieren vergroot. Zoogdieren observeren, hoe begin je eraan? In deze reeks geven we tips waar, wanneer en hoe je onze inheemse zoogdieren kunt observeren.

Tegelijkertijd is er in onze overbevolkte regio een enorme druk op de resterende natuur door onder meer habitatverlies, habitatdegradatie en een steeds groeiende recreatiedruk. Veel soorten hebben het moeilijk om te overleven. Het is daarom belangrijk om een goed evenwicht te vinden tussen genieten van natuur en het vermijden van verstoring. De maatstaf voor een geslaagde zoogdierenobservatie is dan ook dat de dieren je in het geheel niet hebben opgemerkt. Geef je waarnemingen door op telmee.nl, waarneming.nl of waarnemingen.be. Zo dragen je observaties bij aan de studie en bescherming van de soort.

Wezels zijn hoofdzakelijk overdag actief, soms slechts vier uur per dag!

Wezels zijn zo klein dat ze in staat zijn om in de holen van muizen te jagen.

Wezels zien met de Struikrover

Als het je niet lukt om zelf wezels in de natuur te zien is er een alternatief: maak gebruik van een wildcamera. Omdat wezels en andere kleine marters zo snel zijn, mis je ze meestal als je 'gewoon' een camera plaatst. De 'Struikrover', een methode ontwikkeld en ontworpen door Matthijs Smaal, is een speciaal ontworpen buis om (kleine) marters met een wildcamera te detecteren. De Struikrover is speciaal geschikt voor fotograferen of filmen van kleine marters, omdat de camera met een voorzetlens werkt en de buis gemakkelijk in de vegetatie is te verstopten. Voor meer info over de Struikrover zie het artikel op pagina 8 van dit nummer.

de nek of keel gedood. Wezels zijn fel als ze honger hebben. Ze zullen dan, bij uitzondering, ook grote prooien aanvallen. Er zijn waarnemingen van wezels die met een groene specht, waterhoen of meerkoet uit de lucht vielen nadat de besprongen vogel als laatste redmiddel de vleugels nam, met een wezel aan de keel ... Wezels zijn ook in staat om te klimmen om bij vogelnesten te komen. Bij een overvloed aan prooidieren worden voedselvoorradjes aangelegd. Ze eten ook aas, waardoor zij kwetsbaar zijn voor vergiftiging door rodenticiden.

De meeste wezels sterven in de natuur voordat hun eerste levensjaar is afgerond. Ze hebben veel vijanden. De belangrijke sterf-tefactor is predatie (o.a. door zwerfkatten, andere marterachtigen, vossen, roofvogels, uilen, ooievaars en reigers).

Liefdevolle moeder Alles in het leven van de wezel gaat gepaard met fel temperament, ook de paring. De mannetjes jagen bijna letterlijk op de vrouwtjes. De draagtijd is kort: gemiddeld vijf weken. Dat is een aanpassing aan de jachtwijze; een vrouwtje met jongen draagt extra gewicht en dat hindert haar bij de jacht. Het is dus zaak om zo snel mogelijk te baren. De kraamkamer is een holte bekleed met dor gras, blad en haren of veren van prooidieren, soms ook een oud vogelnestje. Een worp bedraagt gemiddeld 5-6 jongen. Deze zijn bij de geboorte klein en blind. Ze worden liefdevol door de moeder warm gehouden en verzorgd. De band tussen moeder en jongen is zo sterk dat ze deze met felheid verdedigt tegen alle mogelijke vijanden. Er zijn waarnemingen van honden, mensen en koeien die door een wezelmoeder worden aangevallen. Een wezelvrouwtje kan in één seizoen twee keer een nest jongen grootbrengen. De jongen zijn na drie

maanden volwassen. Vrouwtjes die in het voorjaar worden geboren kunnen dezelfde zomer jongen krijgen. Op die manier kunnen ze snel in aantal toenemen als er veel woelmuizen zijn.

Wezels waarnemen Wezels stellen weinig eisen aan hun leefgebied. Op papier komen wezels overal in Nederland voor, maar in werkelijkheid zijn ze uit veel gebieden verdwenen. Ze zijn lastig waar te nemen, omdat ze nauwelijks sporen achterlaten en veel vijanden hebben, waardoor ze vaak grotendeels ondergronds leven. Wezels zijn afhankelijk van gezonde woelmuispopulaties. Veldmuizen zijn favoriet omdat die vaak in hogere dichtheden voorkomen en gemakkelijk in hun holletjes zijn te bemachtigen. Als je wezels wilt zien moet je in de periode augustus-oktober op zoek gaan naar plekken met veel veldmuizen. Die kun je vinden door naar vogels te kijken; biddende torenvalken en groepen grote zilverreigers in weilanden wijzen op veldmuizen. Wezels zijn overdag actief, maar zelfs op goede locaties moeilijk waar te nemen. Ze moeten uit de klauwen of snavels van vogels blijven en komen niet zomaar tevoorschijn. Maar er is nog iets dat het lastig maakt: bij voldoende prooiaanbod zijn ze slechts vier uur per etmaal actief! Het zijn langslapers en daarmee verminderen ze het risico op predatie. Wezels maken bij verplaatsing gebruik van vegetatie, om zo uit het zicht te blijven van vijanden uit de lucht. Omdat ze zo klein zijn, zie je ze niet als ze door de vegetatie lopen. Bermen van rustige wegen en paden met korte vegetatie zijn de beste plekken, ze steken hier regelmatig over. De grootste kans is 's morgens vroeg, dan jagen ze vaak. Als je er één ziet en hij schiet weg, wacht dan even. Ze zijn nieuwsgierig en komen vaak nog even terug om te

kijken door wie ze zijn verrast. Een andere strategie om wezels te zien is om contact te houden met mensen die veel in het veld komen. Ze zien in de zomer soms een gezinnetje wezels ergens oversteken. Omdat wezels een relatief klein territorium hebben, loont het de moeite naar deze plek te gaan en 's morgens te gaan posten. Wellicht zie je het hele gezin een landweggetje oversteken en maakt ook jouw hart een sprongetje!

Edo van Uchelen is voorzitter van Stichting Struikrover.

Een typische houding van de wezel: het 'kegelen'. Ze proberen dan hun omgeving te onderzoeken.